

FREDA-farlighetsbedömning

Råd för användning

FREDA-farlighetsbedömning görs i samtal med den våldsutsatta. Det är viktigt att riskbedömningen görs i den inledande kontakten för att kunna bedöma behovet av akuta insatser. Det är inte ovanligt att den som utsatts för våld på grund av rädsla eller skamkänslor väntar med att söka hjälp och situationen kan därför vara akut redan vid den första kontakt med den utsatta. I Socialstyrelsens dödsfallsutredningar 2016-2017 framkom att fyra kvinnor vänt sig till socialtjänsten för att söka hjälp att komma ifrån en våldsam partner. För alla fyra hade våldet trappats upp på senare tid och kvinnorna hade bestämt sig för att bryta upp. I tre av dessa fyra fall gjorde socialtjänsten inte någon riskbedömning, vilket sannolikt bidrog till att riskerna i kvinnornas situation inte uppmärksammades. Inom tre månader hade de tre kvinnorna kvinnor dödats av sin partner.

Berätta om möjliga åtgärder

I samband med intervjun är det viktigt att beskriva vilka möjligheter verksamheten har att ge stöd och skydd i samband med fortsatt utsatthet. Det är en fråga för den professionella att avgöra om det i det specifika fallet är bäst att ta upp detta innan riskbedömningen eller efter att intervjun genomförts.

Varsamhet i tolkningen

Det finns flera skäl att vara varsam i tolkningen av resultatet från FREDA-farlighetsbedömning. Den våldsutsattas egen uppskattning av risk är i genomsnitt lika god som standardiserade instruments förmåga att förutsäga risk [11]. Detta gäller dock generellt sett och det kan alltså finnas personer som underskattar eller minimerar sin risk. Om den våldsutsatta själv upplever låg risk för ökat våld medan FREDA-farlighetsbedömning ger höga poäng kan denna skillnad vara utgångspunkt för en diskussion om skyddsbehov. Den professionella kan berätta att faktorer som i forskning visat sig vara kopplade till eskalerat våld tyder på att risken kan vara större än kvinnan själv upplever den.

Barn en känslig fråga

Om den våldsutsatta har barn kan det finnas en rädsla att erkänna den risk man upplever eftersom den också berör barnet och kan väcka rädsla för att barnet ska bli omhändertaget. Forskning visar att rädslan för att det egna barnet eller barnen ska bli omhändertagna kan ha inflytande över våldsutsattas hjälpsökande på olika sätt. Rädslan att förlora vården kan medföra att den utsatta minimerar risken för vidare utsatthet. När den våldsutsatta uppfattar att professionella anser att barnen behöver ökat skydd, även till priset av ett eventuellt omhändertagande, tycks detta ibland kunna ge den våldsutsatta

motivation att bryta upp från situationen [16]. När man som professionell ska återkoppla resultatet från FREDA-farlighetsbedömning och vill diskutera eventuella konsekvenser för barnet/barnen är det viktigt att ta hänsyn till att prat om barnen kan påverka den utsatta olika beroende på var i uppbrottsprocessen denne befinner sig.

Om barn kan ha utsatts för eller bevittnat våld eller andra övergrepp av en närstående ska nämnden inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp (jfr 6 kap.1 § SOSFS 2014:4).

Psykiatriska problem en ytterligare riskfaktor

Forskning om svenska fall av dödligt våld i nära relation har visat att dessa förövare i högre utsträckning än hela gruppen våldsutövare i nära relation, har psykiatriska diagnoser (t ex psykoser, depression). Detta avviker från det mönster av personlighetsstörning och psykopati som i allmänhet förknippas med våldsutövare i nära relation. Det är därför relevant att fråga den utsatta om förövaren har psykiatriska problem [21].

FREDA-farlighetsbedömning²

I alla nära relationer där det finns våld, kan våldet bli grövre och farligare. Du får här ett frågeformulär, som kan vara en hjälp för dig och oss tillsammans att bedöma hur farlig din situation är just nu. Det är viktigt att veta att man aldrig kan förutsäga något helt säkert. Formuläret är framställt med hjälp av många års forskning på området. Fyll först i formuläret och diskutera sedan resultatet med din handläggare/ behandlare. Kom ihåg att du är själv den bästa experten på att bedöma din egen situation och dina behov!

Vi ber dig först kryssa i vilken relation du har till den/de som utövat våld. Den våldsutövande kan vara en man, en kvinna eller ibland flera personer. Om det finns skäl att utreda risken för fortsatt våld från olika personer kan du fylla i en FREDA-farlighetsbedömning för varje person.

Nuvarande partner	Före detta partner	Förälder/ föräldrar	Annan släkting/ släktingar	Annan, ej släkting

Markera JA eller NEJ som svar för var och en av följande frågor.

	Nej	Ja
1. Har det fysiska våldet blivit grövre och/eller kommit oftare det senaste året?		
2. Har han/hon/de tillgång till något skjutvapen?		
3. Har du lämnat eller brutit relationen det senaste året? 3a. Om du aldrig levt med honom/henne/dem sätt kryss här: ____		
4. Är han/hon/de utan arbete?		
5. Har han/hon/de någon gång använt vapen eller hotat dig med ett dödligt vapen? 5a. Om ja, var detta vapen ett skjutvapen?		
6. Uppfattar du nu att du är under dödshot från honom/henne/dem?		
7. Har han/hon/de brukat våld mot dig utan att bli polisanmäld/polisanmälda?		
8. Har du barn som inte är hans/hennes?		
9. Har han/hon/de någonsin tvingat dig till sex mot din vilja?		
10. Har han/hon/de någonsin försökt kväva/strypa dig?		
11. Använder han/hon/de droger som amfetamin, anabola steroider, kokain, benzodiazepiner, cannabis, extacy, poppers, etc eller blandningar?		
12. Dricker han/hon/de sig berusad/berusade på alkohol på ett problematiskt sätt?		

² 1 Original: Jacquelyn C. Campbell, PhD, RN, FAAN

	Nej	Ja
13. Kontrollerar han/hon/de det mesta eller allt vad du gör, vilka vänner eller släktingar du träffar, hur du använder dina eller era gemensamma pengar, hur du använder bilen, telefonen etc? 13a. Om han/hon/de försöker, men du inte tillåter det, sätt kryss här: ____		
14. Är han/hon/de ständigt svartsjuk/svartsjuka på ett sätt som du uppfattar som våldsamt? (T.ex. säger saker som: "aldrig att jag låter dig vara ihop med någon annan än mig")		
15. Har han/hon/de slagit dig när du varit gravid? 15a. Om du inte varit ihop med den/de som utövat våld när du varit gravid, sätt kryss här: ____		
16. Har han/hon/de någon gång försökt eller hotat att begå självmord?		
17. Hotar han/hon/de att skada dina barn? 17a. Om du inte har några barn, sätt kryss här: ____		
18. Tror du att han/hon/de kan döda dig?		
19. Förföljer han/hon/de dig? (t.ex. genom att spionera på dig, kolla telefon/sms/e-post eller terrorisera dig på annat sätt)		
20. Har du övervägt, hotat med eller försökt att ta ditt eget liv?		

Tack så mycket för att du har tagit dig tid och för ditt besvär att svara på frågorna! De svar du gett i din farlighetsbedömning är viktig information. Inte bara för dig själv och för hur du vill planera för din egen situation. Farlighetsbedömningen är också ett viktigt hjälpmedel för dig i dina kontakter med socialtjänst, kvinnojour, polis etc.

Poängsystem för bedömning av farlighet

Lägg ihop antalet JA-svar fr.o.m. fråga 1 t.o.m. fråga 19	
Lägg till 4 poäng för JA-svar på fråga 2	
Lägg till 3 poäng vardera för JA-svar på frågorna 3 och 4	
Lägg till 2 poäng vardera för JA-svar på frågorna 5, 6 och 7	
Lägg till 1 poäng vardera för JA-svar på frågorna 8 och 9	
SUMMA	
Dra av 3 poäng om fråga 3 A är ikryssad	
TOTAL SUMMA	

OBSERVERA ATT SVAR PÅ FRÅGA 20 INTE SKA INKLUDERAS I BERÄKNINGEN

Farlighetsnivåer:

Farlighetsnivå 1	Mindre än 8 poäng	<i>Risken för ökad farlighet är varierande</i>
Farlighetsnivå 2	8–13 poäng	<i>Ökad farlighet råder</i>
Farlighetsnivå 3	14–17 poäng	<i>Allvarlig fara råder</i>
Farlighetsnivå 4	18 poäng eller mer	<i>Mycket allvarlig fara råder</i>

Rekommendationer för säkerhetsplanering

Risken för ökad farlighet är varierande

Genomför rutinmässig säkerhetsplanering och uppföljning.

Informera om att risknivån plötsligt kan öka.

Understöd personen att lita på sina intuitiva känslor om ökad fara.

Informera om tillämpliga varningssignaler för ökad risk.

Understryk vikten av vaksamhet inför att nya omständigheter för ökad farlighet kan tillkomma.

Ökad farlighet råder

Noggrann säkerhetsplanering och förtätad uppföljning är nödvändig.

Understryk att resultatet av denna bedömning visar på ökande farlighet.

Understryk vikten av vaksamhet inför att nya omständigheter för ökad farlighet kan tillkomma.

Informera om möjligheter att få skyddat boende.

Allvarlig fara råder

Informera personen om att resultatet av denna bedömning visar att allvarlig fara för föreligger.

Driv med kraft och tydlighet på så att kontinuerlig säkerhetsplanering utförs och följs upp.

Kommunicera om möjligt med andra aktörer, så att personens säkerhet beaktas.

Informera om möjligheter och vikten av att få skyddat boende.

Mycket allvarlig fara råder

Koncentrera ansträngningarna på att få förövaren under kontroll av tillgängliga rättsliga åtgärder.

Genomför kontinuerlig och utökad kartläggning av farlighetsläge och säkerhetsplanering.

Informera om möjligheter och den ökade vikten av skyddat boende.

Om personen redan använder skyddat boende, gör insatser så att det vidmakthålls.